

KARTA PRZEDMIOTU**I. Dane podstawowe**

Nazwa przedmiotu	Gramatyka historyczna języka polskiego
Nazwa przedmiotu w języku angielskim	Historical grammar of the Polish language
Kierunek studiów	Filologia polska
Poziom studiów (I, II, jednolite magisterskie)	I
Forma studiów (stacjonarne, niestacjonarne)	stacjonarne
Dyscyplina	językoznawstwo
Język wykładowy	polski

Koordinator przedmiotu/osoba odpowiedzialna	dr hab. Henryk Duda, prof. KUL, dr hab. Mariusz Koper
---	---

Forma zajęć (<i>katalog zamknięty ze słownika</i>)	Liczba godzin	semestr	Punkty ECTS
wykład			4ECTS
konwersatorium			
ćwiczenia	60	V i VI	
laboratorium			
warsztaty			
seminarium			
proseminarium			
lektorat			
praktyki			
zajęcia terenowe			
pracownia dyplomowa			
translatorium			
wizyta studyjna			

Wymagania wstępne	Znajomość podstawowej terminologii gramatycznej, wstępu do nauki o języku, wiadomości z gramatyki opisowej języka polskiego oraz gramatyki języka staro-cerkiewno-słowiańskiego.
-------------------	--

II. Cele kształcenia dla przedmiotu

C 1. Wykształcenie umiejętności interpretacji procesów i zmian językowych zachodzących w języku polskim (ze szczególnym uwzględnieniem cech fonetycznych i fleksyjnych).
C 2. Wypracowanie umiejętności samodzielnej rekonstrukcji wybranych form.
C 3. Opanowanie przez studenta podstawowego warsztatu terminologicznego dotyczącego gramatyki historycznej języka polskiego.
C 4. Umiejętność samodzielnego gromadzenia informacji i poszerzania wiedzy.

III. Efekty uczenia się dla przedmiotu wraz z odniesieniem do efektów kierunkowych

Symbol	Opis efektu przedmiotowego	Odniesienie do efektu kierunkowego
WIEDZA		
W_01	Student opisuje pochodzenie języka polskiego, wspólnotę komunikatywną oraz etnogenezę Słowian, charakteryzuje ogólne dzieje języka polskiego na przestrzeni X-XXI wieku oraz dokonuje ich periodyzacji.	K_W12
W_02	Student wyjaśnia teorię ewolucji systemu językowego polszczyzny, ma wiedzę z zakresu systemu gramatycznego języka polskiego, a także tendencji i praw rządzących zmianami języka	K_W13
W_03	Student rozpoznaje uwarunkowania zewnątrzjęzykowe, które mają wpływ na kształt oraz ewolucję polszczyzny w jej poszczególnych okresach dziejowych	K_W14
UMIEJĘTNOŚCI		
U_01	Student korzysta ze słowników języka polskiego (historycznych oraz współczesnych)	K_U05
U_02	Student samodzielnie zbiera oraz dokonuje wnikliwej analizy wykolejeń językowych oraz zjawisk zachodzących w historii języka polskiego	K_U06
U_03	Student wyjaśnia współczesne zjawiska fonetyczne procesami fonetycznymi, dokonując rekonstrukcji prasłowiańskich wybranych form wyrazów.	K_U08
U_04	Student czyta i rozumie dawny tekst staropolski, rozpoznaje w nim różne zjawiska językowe (fonetyczne, morfologiczne, leksykalne) oraz samodzielnie je analizuje	K_U09
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
K_01	Student rozumie potrzebę ustawicznego uczenia i podnoszenia kompetencji zawodowych filologa z zakresu gramatyki historycznej oraz historii języka polskiego	K_K05

IV. Opis przedmiotu/ treści programowe

Samodzielna i zespołowa lektura tekstów staropolskich (Bulla gnieźnieńska, Bogurodzica, Ojciec nasz, Kazania świętokrzyskie, Żywot świętego Błażeja, Biblia królowej Zofii, Psalterz Floriański, Psalterz Puławski, Kazania gnieźnieńskie, Legenda o świętym Aleksym, Rozmowa mistrza Polikarpa ze śmiercią, Satyra na leniwych chłopów).

Analiza historyczna wybranych form występujących w tekstach współczesnych.

Rozpoznawanie i rekonstruowanie wyrazów i form w tekstach staropolskich.

Procesy fonetyczne – zanik i wokalizacja jerów, metateza, rozwój sonantów, przegłos lechicki, przegłos polski, wyrównania analogiczne, palatalizacje spółgłosek, rozwój samogłosek nosowych itp.

Prasłowiański podział na deklinacje.

Fleksja imienna – odmiana zaimków i przymiotników.

Prasłowiański a polski podział na koniugacje.

Staropolska odmiana czasowników w czasie przeszłym (aoryst, imperfektum, czas przeszły złożony).

Ewolucja imiesłowów w polszczyźnie.

Elementy wiedzy o geografii lingwistycznej.

Podstawowe wiadomości o pochodzeniu i właściwościach polszczyzny kresowej.

Kościół w dziejach języka polskiego.
Ewolucja polszczyzny a archaizacja językowa i dialektyzacja.
Tendencje rozwojowe słownictwa polskiego.
Nazwy własne w dziejach i kulturze języka polskiego.

V. Metody realizacji i weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody dydaktyczne (lista wyboru)	Metody weryfikacji (lista wyboru)	Sposoby dokumentacji (lista wyboru)
WIEDZA			
W_01	Wykład konwersatoryjny	Praca pisemna nr 1 i nr 2	Oceniony tekst pracy
W_02	Praca z tekstem	Obserwacja i rozmowa	Protokół
W_03	Praca z tekstem	Obserwacja i rozmowa	Protokół
UMIEJĘTNOŚCI			
U_01	Praca zespołowa	Obserwacja	Protokół
U_02- U_04	Ćwiczenie praktyczne	Praca pisemna nr 3 i nr 4	Oceniony tekst pracy
KOMPETENCJE SPOŁECZNE			
K_01	Praca w grupach	Obserwacja i ocena ustna	Protokół

VI. Kryteria oceny, wagi

Bezwzględnym warunkiem zaliczenia pracy pisemnej/multimedialnej jest jej samodzielne przygotowanie rozumiane jako opracowanie powstałe bez wykorzystania narzędzi, np. sztucznej inteligencji i pomocy osób trzecich.

Podstawą zaliczenia przedmiotu jest uzyskanie pozytywnych ocen z kolokwiów i prac pisemnych (70%). Składnikiem oceny całościowej jest też aktywność, poprawne rozwiązywanie ćwiczeń (20%) oraz udział w zajęciach (10%).

VII. Obciążenie pracą studenta

Forma aktywności studenta	Liczba godzin
Liczba godzin kontaktowych z nauczycielem	60
Liczba godzin indywidualnej pracy studenta	60

VIII. Literatura

Literatura podstawowa

Krystyna Długosz-Kurczabowa, Stanisław Dubisz, Gramatyka historyczna języka polskiego, Warszawa 1998 i wyd. nast.
Zenon Klemensiewicz, Tadeusz Lehr-Spławiński, Stanisław Urbańczyk, Gramatyka historyczna języka polskiego, Warszawa 1955.
Stanisław Rospond, Gramatyka historyczna języka polskiego, Warszawa 1973 i wyd. nast.
Ewa Siatkowska, Rodzina języków zachodniosłowiańskich, Warszawa 1992.
Janusz Strutyński, Elementy gramatyki historycznej języka polskiego, Kraków 1991 i wyd. nast.
Encyklopedia języka polskiego, red. S. Urbańczyk, Warszawa 1991.

Teksty staropolskie. Analizy i interpretacje, red. W. Decyk-Zięba i S. Dubisz, Warszawa 2003.
Władysław Kuraszkiewicz, Podstawowe wiadomości gramatyki historycznej języka polskiego, Warszawa 1970.

Bronisław Wieczorkiewicz, Roxana Sinielnikoff, Elementy gramatyki historycznej języka polskiego, Warszawa 1965.

Bogdan Walczak, Zarys dziejów języka polskiego, Wrocław 1999.

Stefan Wrteł-Wierwczyński, Wybór tekstów staropolskich: czasy najdawniejsze do roku 1543, Warszawa 1977.

Literatura uzupełniająca

Stanisław Dubisz, Rozwój polskiego systemu fonologicznego, [w:] Studia z historii języka polskiego, red. W. Kupiszewski, Warszawa 1994, s. 9-19.

Alina Kępińska, Kształtowanie się polskiej kategorii męsko- i niemęskoosobowości. Język wobec płci, Warszawa 2006.

Halina Koneczna, Charakterystyka fonetyczna języka polskiego na tle języków słowiańskich, Warszawa 1965.

Władysława Książek-Bryłowa, Warianty fleksyjne w historii języka polskiego, [w:] T. Skubalanka, W. Książek-Bryłowa, Wariantywność polskiej fleksji, Wrocław 1992.

Leszek Moszyński, Wstęp do filologii słowiańskiej, Warszawa 1984.

Ewa Ostrowska, Z dziejów języka polskiego i jego piękna, Kraków 1978.

Krystyna Pisarkowa, Historia składni języka polskiego, Wrocław 1984.

Mirosława Siuciak, Kształtowanie się kategorii gramatycznej liczebnika w języku polski, Katowice 2008.

Izabela Stąpor, Kształtowanie się normy dotyczącej fleksji liczebników polskich od XVI do XIX wieku, Warszawa 2008.

Wiesław Tomasz Sefańczyk, Kategoria rodzaju i przypadku polskiego rzeczownika. Próba synchronicznej analizy morfologicznej, Kraków 2007.

Zdzisław Stieber, Historyczna i współczesna fonologia języka polskiego, Warszawa 1966.

Zdzisław Stieber, Zarys gramatyki porównawczej języków słowiańskich, Warszawa 1979.

Janusz Strutyński, Elementy gramatyki historycznej języka polskiego, Kraków 1991 lub wyd. nast.

Stanisław Urbańczyk, Szkice z dziejów języka polskiego, Warszawa 1968.

Stanisław Urbańczyk, Prace z dziejów języka polskiego, Wrocław 1979.

Wiesław Wydra, Wojciech Ryszard Rzepka, Chrestomatia staropolska. Teksty do 1543 roku, Wrocław 1984 i wyd. nast.